

## HE 35/2016 vp

### Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain sekä ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 9 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

#### ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettua lakia sekä väliaikaisesti ammatillisesta peruskoulutuksesta annettua lakia.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettua lakia muutettaisiin siten, että Opetushallitus ylläpitäisi tutkintotoimikunnalle säädettyjen tehtävien hoitamiseksi tarpeellisista tiedoista näyttötutkintojen suoritusrekisteriä.

Lisäksi ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain kokeilua koskevia säännöksiä sovellettaisiin paitsi annettavaan valmistavaan koulutukseen niin myös suoritettavaan tutkintoon.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annettua lakia muutettaisiin siten, että vuosina 2016 ja 2017 ammatillisen peruskoulutuksen järjestämis lupaa voitaisiin opiskelijamäärän osalta muuttaa myös ilman hakemusta niissä tilanteissa, joissa koulutuksen järjestäjä on toistuvasti tai ilman perusteltua syytä järjestänyt koulutusta järjestämisluvan enimmäismäärää vähemmän ja koulutuksen monipuolisen alueellisen tarjonnan turvaaminen tai koulutuksen järjestäjien tasapuolinen kohtelu valtion talousarvion rajoissa sitä edellyttää.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mahdollisimman pian. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annettua lakia koskeva muutos olisi voimassa 31 päivään joulukuuta 2017.

---

## PERUSTELUT

### 1 Nykytila ja ehdotetut muutokset

#### 1.1 Laki ammatillisesta aikuiskoulutuksesta

Tutkintotoimikuntien rekisterinpito

Tutkintotoimikunnat ovat Opetushallituksen asettamia toimielimiä, joiden jäsenet toimivat virkavastuulla, ja jotka vastaavat ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa (631/1998) säädettyjen näyttötutkintojen järjestämisestä ja laadusta. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:n mukaan tutkintotoimikuntien tehtävänä on sopia näyttötutkintojen järjestämisestä tutkinnon järjestäjien kanssa, varmistaa näyttötutkintojen järjestämisen laatua, kehittää näyttötutkintojärjestelmää ja näyttötutkintoja, antaa todistukset suoritetuista näyttötutkinnoista ja tutkinnon osista sekä käsitellä tutkinnon suorittajan osaamisen arviointia koskevat oikaisuvaatimukset. Säännös tulee edellä kuvatussa muodossa voimaan 1 päivänä elokuuta 2016.

Opetushallitus päättää tutkintotoimikuntien toimialoista ja -alueista ja asettaa toimikunnat enintään kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tutkintotoimikuntia on tällä hetkellä 147. Toimikuntien määrä vähenee 1.8.2016 alkavalla toimikuntakaudella 92:een. Tutkintotoimikunnat toimivat Opetushallituksen yhteydessä. Opetushallitus päättää lain 7 §:n mukaan tutkintotoimikunnan jäsenten palkkiot ja huolehtii tutkintotoimikunnan maksuliikkeestä, kirjanpidosta ja arkistosta.

Opetushallituksen yhteyteen perustetaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 c §:n mukaisesti 1 päivästä elokuuta 2016 alkaen näyttötutkintosihteeristö, jossa työskentelevä virkasuhteinen henkilöstö toimii jatkossa tutkintotoimikuntien sihteereinä. Näyttötutkintosihteeristö korvaisi tutkintotoimikuntien 90 nykyistä osa-aikaista tuntipalkkiotoimisina työskentelevää ulkopuolista sihteeriä sekä tutkintotoimikuntien keskuudesta valitut sihteerit. Sihteeristön tehtävänä on lain mukaan tukea tutkintotoimikuntia niiden lain mukaisissa tehtävissä sekä ohjata ja neuvoa näyttötutkinnon järjestäjiä. Sihteeristön perustaminen edesauttaa tutkintotoimikuntien keskittymistä ydintehtäviinsä eli näyttötutkintojen järjestämisen laadun arviointiin ja ylläpitoon sekä kehittämistyöhön. Samalla voidaan huolehtia siitä, että eri tutkintotoimikunnat noudattavat yhtenäisiä käytäntöjä, sillä näyttötutkintosihteeristö on jatkossa keskeinen toimija näyttötutkintojärjestelmän laadun ja näyttötutkinnon järjestämissopimusten yhdenmukaisuuden varmistajana. Päätösvalta tehtäviensä mukaisissa asioissa säilyy kuitenkin tutkintotoimikunnilla.

Näyttötutkintojen järjestäjät järjestävät tutkintotilaisuudet ja vastaavat tutkintosuoritusten arvioinnin järjestämisestä tutkintotilaisuuksissa. Ne myös vastaavat tutkintosuorituksen henkilökohtaistamisesta yhdessä koulutuksen järjestäjien kanssa sekä valitsevat arvioijat näyttötutkintojen järjestämissopimuksessa sovitun mukaisesti. Näyttötutkintojen järjestäjät laativat ja myös osaltaan allekirjoittavat tutkintotodistukset ja todistukset tutkinnon osan suorittamisesta sekä vastaavat arviointiin liittyvän aineiston dokumentoinnista ja arkistoinnista.

Näyttötutkinnon järjestäjät ylläpitävät näyttötutkintojen suoritustietoja opinto- tai muissa vastaavissa hallintojärjestelmissään ja toimittavat tutkinnon suorittamista koskevat tiedot tutkintotoimikunnille tutkintosuorituksista päättämistä varten. Tutkintotoimikunnat ylläpitävät näitä tietoja, sekä tietoja jo suoritetuista tutkinnoista toimikuntakohtaisissa kokoustiedoissaan.

Näistä muodostuu henkilörekistereitä, jotka ovat tekniseltä toteuttamistavaltaan hyvin erilaisia. Näyttötutkintojen suoritustietoja ei koota valtakunnallisiin rekistereihin, vaan jokainen toimikunta muodostaa omat rekisterinsä. Toimikunnat pitävät tutkinnon järjestämiseen ja suorittamiseen liittyviä henkilörekistereitä henkilötietolain 8 §:n 4 kohdan perusteella, jonka mukaan henkilötietoja saa käsitellä, jos käsittely johtuu rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tai sen nojalla määrätystä tehtävästä tai velvoitteesta.

Tutkintotoimikunnat käsittelevät laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamiseksi tietoja, jotka koskevat tutkinnon suorittajan yksilöintiä kuten nimi, henkilötunnus ja sukupuoli, suoritettavaa tutkintoa, tutkinnon osaa ja osaamisalaa sekä niiden arvosanoja tai hyväksymistä, tutkinnon suorittamiskieltä, tutkinnon tai tutkinnon osan suorittamisen ajankohtaa sekä arvosanan korottamista varten suoritettujen perustutkinnon tutkinnonosien suorittamisajankohtaa, tutkintotilaisuuden järjestelyjä, tutkintosuoritukseen kuuluvia työtehtäviä sekä tutkintosuorituksen arvioijia. Lisäksi voidaan käsitellä muita rekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia, tutkinnonsuorittajakohdaisia tietoja näyttötutkinnosta sekä tutkinnon suorittamistavasta ja järjestämisestä. Arvioijista kerätään arvioijan nimen lisäksi tieto siitä edustaako arvioija arvioijan tehtävässään ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla työntekijöitä, työnantajia, opetusalaa vai itsenäisiä ammatinharjoittajia sekä tieto arvioijan suorittamasta näyttötutkintomestarikoulutuksesta. Yksittäiset toimikunnat ovat saattaneet rekisteröidä myös muita tietoja kuten opettaja-arvioijia koskevia tarkempia tietoja.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 §:n 4 ja 5 kohtien viittaussäännösten perusteella näyttötutkintojen järjestämiseen sovelletaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain (630/1998) 42 §:n ja 43 §:n säännöksiä. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 42 §:n 4 momentissa säädetään, että henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia (523/1999), jollei toisin säädetä. Henkilötietojen käsittelystä säädetään yleislakina henkilötietolaissa. Näyttötutkinnon suorittajien henkilötietojen käsittely perustuu tutkinnon järjestäjälle ja tutkintotoimikunnalle laissa säädettyihin tehtäviin. Lisäksi näyttötutkintoa suorittavan ja tutkinnon järjestäjän välille muodostuu asiallinen yhteys, mikä viranomaiselle laissa säädetyn tehtävän ohella oikeuttaa henkilötietolain 8 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaisesti tutkinnon järjestäjää sekä tutkintotoimikuntaa käsittelemään tutkinnon suorittajaa koskevia tarpeellisia henkilötietoja. Henkilötietolaissa korostetaan tarpeellisuusvaatimusta henkilötietojen käsittelyssä eli kerättävien ja käsiteltävien henkilötietojen tulee olla käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeellisia. Henkilötietojen käsittely tutkintotoimikunnissa tapahtuu henkilötietolaissa säädetyn perustein ja rekisteröitävät tietosisällöt rajatuvat henkilötietolaissa tarkoitetulla tavalla laissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi tarpeellisiin tietoihin.

Henkilötunnusta saa käsitellä henkilötietolain mukaan muun muassa silloin, jos rekisteröidyn yksiselitteinen yksilöiminen on tärkeää laissa säädetyn tehtävän suorittamiseksi tai rekisteröidyn tai rekisterinpitäjän oikeuksien ja velvollisuuksien toteuttamiseksi. Rekisterinpitäjän on huolehdittava siitä, että henkilötunnusta ei merkitä tarpeettomasti henkilörekisterin perusteella tulostettuihin tai laadittuihin asiakirjoihin. Henkilötunnuksen käsittely on tutkintotodistusta myönnettäessä tutkinnon suorittajan yksilöimiseksi välttämätöntä.

Nykyinen tietojen käsittelytapa toimikuntakohtaisissa rekistereissä vaikeuttaa tutkinnon suoritustietojen asianmukaista käsittelyä. Näyttötutkinnot koostuvat tutkinnon osista, ja ne suoritetaan tutkinnon osa kerrallaan, osoittamalla tutkintotilaisuudessa kyseisessä tutkinnon osassa vaadittava osaaminen. Koko näyttötutkinnon suorittaminen on usein pidemmän ajanjakson prosessi, jossa saman tutkinnon eri tutkinnon osien tutkinnonjärjestäjänä voivat toimia myös eri tahot. Tutkinnon suorittamiseen liittyy usein myös aiemmin hankitun ja osoitetun osaamisen tunnustamista. Nykyisin tutkintotoimikunnilla ei ole yhtenäistä rekisterinpitoon liittyvää toimintamallia tai tietojen käsittelytapaa, eikä rekisterinpito vastaa toteuttamistavaltaan kaikil-

ta osin viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa (621/1999; julkisuuslaki) tarkoitettua hyvää tiedonhallintatapaa. Lisäksi toimikuntien vaihtuminen kolmivuotiskausittain vaikeuttaa pitkäjänteistä tutkintosuorituksia koskevaa rekisterinpitoa. Nykytila ja pitkäjänteisyyden puuttuminen ovat myös tutkinnon suorittajan tietojen käsittelyyn liittyvän oikeusturvan kannalta epäedullisia.

Opetushallitus ylläpitää nykyisin tietojärjestelmää, joka sisältää tutkintotoimikuntien asettamiseen, luottamustoimisiin jäseniin sekä koulutuksen järjestäjien ja muiden tutkinnon järjestäjien kanssa tehtyihin näyttötutkintojen järjestämissopimuksiin liittyviä tietoja. Rekisteriä pidetään ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain ja ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun asetuksen (812/1998) mukaisten Opetushallitukselle säädettyjen viranomaistehtävien hoitamista varten. Rekisteri toimii myös opetushallinnon muille tietojärjestelmille tietovarantona, joka sisältää tiedot voimassa olevista näyttötutkintojen järjestämissopimuksista (oikeudesta järjestää tutkintotilaisuuksia). Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 a §:n mukaan tutkintotoimikunnan tulee toimittaa opetushallintoviranomaisille niiden määräämät tiedot paitsi tutkintojen järjestämissopimuksista myös tutkintoihin osallistuneista ja annetuista tutkintotodistuksista. Mainittuja henkilötietoja tutkintoihin osallistuneista ja annetuista tutkintotodistuksista ei kuitenkaan toistaiseksi luovuteta säännönmukaisesti minnekään tai koota mihinkään keskitettyyn viranomaisrekisteriin.

Tutkintotodistusten laatimisprosessia olisi tulevaisuudessa tarve sujuvoittaa myös siten, että todistukset voitaisiin tulostaa yhtenäisestä sähköisestä järjestelmästä tutkintotoimikunnan kokouskäsitteilyn jälkeen. Nykyisin tutkinnonjärjestäjät laativat todistukset ja postittavat ne allekirjoittamista varten kirjepostina asianomaiselle tutkintotoimikunnalle, joka postittaa ne takaisin tutkinnonjärjestäjälle. Todistuksissa mahdollisesti olevien virheiden korjaaminen tutkintotoimikunnassa aiheuttaa uuden postituskierron.

Edellä kuvatun perusteella ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Opetushallitus ylläpitäisi tutkintotoimikuntien käsittelemien näyttötutkinnon suorittamiseen liittyvien henkilötietojen osalta näyttötutkintojen suoritusrekisteriä. Tutkintotoimikunnat siirtyisivät käyttämään lakisääteisten tehtäviensä hoidossa keskitettyä tietojärjestelmää. Kullakin toimikunnalla olisi rekisterissä käyttöoikeus omiin toimikuntakohtaisiin tietoihin. Samalla nykyisistä toimikuntakohtaisista tutkintosuoritusrekistereistä luovuttaisiin. Jatkossa tutkinnon järjestäjät eivät enää toimittaisi tutkinnon suorittamiseen liittyviä tietoja erikseen kullekin tutkintotoimikunnalle vaan luovuttaisivat laissa säädetty tutkinnon järjestämistä ja suorittamista koskevat tiedot Opetushallituksen ylläpitämään näyttötutkintojen suoritusrekisteriin.

Näyttötutkintojen suoritusrekisteriin merkittäisiin ne kunkin tutkintotoimikunnan laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi tarpeelliset tiedot, jotka nykyisin ovat merkittynä toimikuntakohtaisesti ylläpidettyihin henkilörekistereihin. Tietojen käsittelyssä noudatettaisiin tässä laissa säädetyn lisäksi mitä henkilötietolaissa ja viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetussa laissa säädetään.

Opetushallitus ylläpitäisi rekisteriä tutkintotoimikunnan lukuun, mutta vastaisi niistä rekisterinpitäjän tehtävistä, jotka on määritelty ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 7 §:n 5 momentissa. Opetushallitus huolehtisi julkisuuslain edellyttämällä tavalla tietojärjestelmistä sekä siihen sisältyvien tietojen asianmukaisesta säilyttämisestä, saatavuudesta, käytettävyydestä, suojaamisesta sekä eheydestä, muuttumattomuudesta ja muusta tietojen laatuun vaikuttavista tekijöistä. Opetushallitus vastaisi myös mahdollisista teknisistä käyttöyhteyksistä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten. Tutkintotoimikunnat vastaisivat muista rekis-

terinpitäjänä niille kuuluvista tehtävistä kuten tietojen virheettömyydestä sekä tietojen luovuttamisen ja muun käsittelyn lainmukaisuudesta.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 18 a ja b §:ssä säädettäisiin Opetushallituksen ylläpitämän näyttötutkintojen suoritusrekisterin tietolähteistä, tietosisällöstä ja tietojen säilytysajasta. Näyttötutkintosuorituksista rekisteriin tallennettaisiin tutkinnon suorittajan tunnistetietojen lisäksi tutkinnon järjestämiseen ja suorittamiseen liittyviä tarpeellisia tietoja, jotka saataisiin tutkinnon järjestäjiltä. Rekisteriin tallennettaisiin myös arvioijien nimitiedot sekä tiedot niistä seikoista, jotka lain mukaan tutkintosuorituksen arvioijien osalta on otettava huomioon. Lisäksi tutkintotoimikunta tallentaisi rekisteriin suoritettuja näyttötutkintoja koskevat tiedot. Kaikki rekisteriin merkittävät tiedot olisivat tarpeellisia tutkintotoimikunnan laissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Jatkossa toimikunnat saisivat toiminnassaan tarvitsemansa henkilötiedot keskitetystä Opetushallituksen ylläpitämästä rekisteristä.

Tutkintosuorituksia koskevat tiedot säilytettäisiin rekisterissä pysyvästi. Tutkintosuorituksia koskevien tietojen pysyvä säilyttäminen olisi tarpeen tutkinnon suorittajien oikeusturvan vuoksi. Tiedot tutkintotilaisuuden järjestelyistä, tutkintosuoritukseen kuuluvista työtehtävistä sekä tutkintosuorituksen arvioijista ja tutkintovastaavista säilytettäisiin enintään kaksi vuotta.

Perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta.

Voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 §:n 5 kohdan viittaussäännöksen mukaan tutkintotoimikuntien toimintaan tulee sovellettavaksi myös, mitä julkisuuslaissa säädetään. Mainittua lakia sovelletaan siitä riippumatta, ovatko tutkintotoimikunnan toiminnan kannalta tarpeellisiin rekistereihin merkittävät tiedot myös henkilötietoja.

Julkisuuslain 16 §:n 3 momentin mukaan viranomaisen henkilörekisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja. Näyttötutkintojen suoritusrekisteriin kuuluvia julkisia tietoja voitaisiin luovuttaa pyynnöstä julkisuuslain perusteella, jos julkisuuslaissa säädetty tietojen luovuttamisen edellytykset täyttyvät.

Julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 30 kohdan mukaan muun muassa oppilaan ja kokelaan koesuoritukset sekä sellaiset oppilaitoksen antamat todistukset ja muut asiakirjat, jotka sisältävät oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia koskevia tietoja, ovat kuitenkin salassa pidettäviä. Salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta on säädetty julkisuuslain 7 luvussa. Julkisuuslain 26 §:n mukaan salassa pidettävästä asiakirjasta tai sen sisällöstä saa antaa tiedon muulle kuin asianosaiselle vain, jos siitä on erikseen laissa säädetty tai jos se, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty, on antanut siihen suostumuksensa. Julkisuuslain 29 §:n mukaan viranomaisen voi antaa toiselle viranomaiselle tiedon salassa pidettävästä asiakirjasta, jos tiedon antamisesta tai oikeudesta tiedon saamiseen on laissa erikseen nimenomaisesti säädetty. Salassa pidettäviä tietoja voidaan antaa myös sen suostumuksella, jonka etujen suojaamiseksi salassapitovelvollisuus on säädetty. Suostumuksen on yleensä velvollinen hankkimaan tietoja pyytävä viranomaisen. Tiedot voidaan antaa mainituilla edellytyksillä myös teknisen käyttöyhteyden avulla.

Julkisuuslakia koskevan hallituksen esityksen (HE 30/1998) perusteluissa todetaan, että 24 §:n 1 momentin 30 kohdan mukaan ehdottoman salassapitovelvollisuuden piiriin kuuluisivat asiakirjat, jotka sisältävät tietoja oppilashuollosta ja oppilaan vapauttamisesta opinnoista, sekä op-

pilaan koevastaukset samoin kuin sellaiset oppilaitoksen antamat todistukset ja muut asiakirjat, jotka sisältävät tietoja oppilaan ominaisuuksien sanallisista arvioinneista. Sen sijaan numeraaliset oppilaitoksen antamat todistukset olisivat julkisia.

Tieto salassa pidettävästä asiakirjasta voidaan antaa, jos se on tarpeen käsiteltäessä ennakkotietoa, ennakkoratkaisua tai viranomaisen päätöksestä tehtyä muutoksenhakua. Samoin salassa pidettävä tieto voidaan antaa, jos se on tarpeen toimenpiteestä tehdyn kantelun tai alustusasian taikka kansainväliselle lainkäyttö- tai tutkintaelimelle tehdyn valituksen käsittelemiseksi (julkisuuslaki 29 § 1 mom. 3 kohta). Salassa pidettävä tieto voidaan antaa myös, jos tieto on tarpeen viranomaiseen kohdistuvan yksittäisen valvonta- tai tarkastustehtävän suorittamiseksi. (julkisuuslaki 29 § 1 mom. 4 kohta).

Näyttötutkintojen suoritusrekisteriin merkittävät tiedot olisivat luonteeltaan julkisia. Tutkinnon järjestäjät eivät luovuttaisi rekisteriin tietoja, jotka olisivat julkisuuslain 24 §:n 1 mom. 30 kohdan perusteella salassa pidettäviä. Myös tutkintotoimikunnan tekemät merkinnät tutkinnon tai sen osan suorittamisesta tai suorittamisajankohdasta ovat edellä kuvatus perusteella julkisia. Tutkintosuorituksen arvioinnin yhteydessä syntyvä arviointipöytäkirja voi sisältää salassa pidettävää ominaisuuksien sanallista arviointia, mutta näitä pöytäkirjoja tai niissä olevia sanallisia arviointitietoja ei ole tarkoitus siirtää tutkinnon järjestäjiltä näyttötutkintojen suoritusrekisteriin.

Joissakin tilanteissa tutkintotoimikunnalla on kuitenkin laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamiseksi välttämätöntä jatkossa saada myös edellä kuvattuja julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 30 kohdan perusteella salassa pidettäviä tietoja. Nämä tilanteet voivat liittyä erityisesti arvioinnin oikaisuvaatimuksen käsittelyyn. Arvioinnin oikaisu ei ole julkisuuslaissa tarkoitettua viranomaisen päätöksestä tehtyä muutoksenhakua, joten salassa pidettävien tietojen luovuttamiseen näiltä osin ilman tutkinnon suorittajan suotumusta ei ole laissa säädettyä perustetta. Tämän vuoksi lain 18 c §:ssä ehdotetaan säädettäväksi, että sen lisäksi mitä julkisuuslaissa säädetään, tutkintotoimikunnalla olisi oikeus saada salassapitosäännösten estämättä myös salassa pidettäviä tutkintosuoritusten arviointiin liittyviä tietoja, jos tietojen luovuttaminen toimikunnalle on sen laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi välttämätöntä. Näiden salassa pidettävien tietojen luovuttaminen edelleen on mahdollista vain julkisuuslain 7 luvussa tarkoitetuilla perusteilla.

Lain 18 d §:ssä ehdotetaan myös säädettäväksi, että tietojen luovuttaminen rekisteriin ja rekisteristä tietoon oikeutetulle voitaisiin toteuttaa teknisen käyttöyhteyden avulla, kunhan rekisterinpitäjä varmistuisi siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti. Ensi vaiheessa näyttötutkinnon järjestäjät luovuttaisivat näyttötutkintojen suoritusrekisteriin tallennettavat tiedot erillisinä sähköisinä taulukkoina tai muina tiedostoina, joista tiedot siirretään näyttötutkintojen suoritusrekisteriin. Jatkossa tietojen luovuttaminen tehdään näyttötutkinnon järjestäjien opinto- tai muiden vastaavien hallintojärjestelmien ja Opetushallituksen ylläpitämän rekisterin välille toteutettavan tiedonsiirtorajapinnan kautta.

## Kokeilu

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 23 §:ssä säädetään kokeilusta. Pykälän mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö tai Opetushallitus voi myöntää luvan mainitussa laissa tarkoitettua koulutuksen kehittämiseksi tarpeellisen kokeilun järjestämiseen. Kokeilulupa voidaan myöntää sellaiselle koulutuksen järjestäjälle, jolla on edellytykset toteuttaa kokeilu sen tavoitteita vastaavalla tavalla ja koulutukseen liittyviä opiskelijoiden oikeuksia vaarantamatta. Kokeilulupa myönnetään määräajaksi, kuitenkin enintään kuudeksi vuodeksi.

Pykälän 2 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriön luvalla kokeilussa voidaan poiketa tutkintojen nimistä ja osaamisaloista, tutkinnon muodostumisesta ja laajuudesta sekä valmistavan koulutuksen laajuudesta. Opetushallituksen luvalla kokeilussa voidaan poiketa tutkintojen ja koulutuksen perusteista. Kokeilussa suoritettavan tutkinnon tulee olla tavoitteiltaan ja sisällöiltään sellainen, että tutkinnon edellyttämä osaaminen ja ammattitaito sekä kelpoisuus jatko-opintoihin saavutetaan.

Kokeiluun osallistuvat koulutuksen järjestäjät valitaan hakemuksesta. Kokeiluun otetaan mukaan tarvittava määrä koulutuksen järjestäjiä siten, että kokeilulle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa. Valinnassa otetaan huomioon alueellinen ja kielellinen edustavuus, jos se kokeilun laajuus ja tavoitteet huomioon ottaen on perusteltua. Opetushallitus määrää kokeilussa noudatettavat tutkinnon tai koulutuksen perusteet.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 10 §:ssä on opetusta koskeva viittaussäännös, jonka mukaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun koulutukseen sovelletaan lisäksi eräitä ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain opetusta koskevia säännöksiä. Pykälän 6 kohdan mukaan eräs 10 §:n perusteella sovellettavaksi tuleva lainkohta on ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 23 § kuitenkin siten, että tutkintojen osaamisaloista voidaan poiketa Opetushallituksen luvalla.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa säädetään ammatillisten perustutkintojen, ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen suorittamisesta näyttötutkintoina sekä näyttötutkintoihin valmistavan koulutuksen antamisesta. Näyttötutkinnot ovat ammatillisia tutkintoja, jotka suoritetaan osoittamalla ammattitaito lain 7 §:n 3 momentissa tarkoitetuissa tutkintotilaisuuksissa. Tutkintotilaisuuksiin voi osallistua ammattitaidon hankkimistavasta riippumatta ja ilman valmistavaan koulutukseen osallistumista. Tutkinto suoritetaan Opetushallituksen lain 13 §:n perusteella määräämien tutkinnon perusteiden mukaisesti ja myös mahdollisesti tutkinnon suorittamista edeltävän valmistavan koulutuksen sisällön tulee lain 8 §:n mukaan vastata tutkintojen perusteita. Tutkinnon perusteissa määrätään ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen osaamisalat, tutkintonimikkeet, tutkinnon muodostuminen pakollisista ja valinnaisista tutkinnon osista siltä osin, kuin niistä ei ole säädetty ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 12 c §:ssä, sekä tutkinnon osien ammattitaitovaatimukset ja osaamisen arviointi.

Koska ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa säädetään näyttötutkinnoista sekä niihin valmistavasta koulutuksesta, tulisi laissa olevaa kokeilua koskevaa viittaussäännöstä tarkistaa siten, että se koskisi valmistavan koulutuksen lisäksi myös tutkintoja. Kokeilussa erilaisen tutkinnon perusteen soveltaminen tutkintoon ja sitä edeltävään valmistavaan koulutukseen ei ole ollut säännöksen tarkoitus.

Tämän vuoksi ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lain 10 §:n 6 kohdassa ollut viittaussäännös ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 23 §:n kokeilua koskeviin säännöksiin siirrettäisiin ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 §:ään uudeksi 1 a kohdaksi. Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 §:n johdantokappaleen mukaan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetussa laissa tarkoitettuun koulutukseen ja tutkintoihin sovelletaan lisäksi 16 §:ssä mainittuja ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain säännöksiä. Ehdotetun säännösmuutoksen jälkeen kokeilua koskevia säännöksiä sovellettaisiin paitsi annettavaan näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen niin myös suoritettavaan näyttötutkintoon. Näin menetellään nykyisin myös niissä ammatillisissa perustutkinnoissa, jotka suoritetaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain nojalla ammatillisena peruskoulutuksena.

## 1.2 Laki ammatillisesta peruskoulutuksesta

Ammatillisen peruskoulutuksen järjestäminen edellyttää opetus- ja kulttuuriministeriön myöntämää järjestämislupaa. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 8 §:n mukaan koulutuksen järjestämislupa voidaan myöntää kunnalle, kuntayhtymälle, yksityiselle yhteisölle tai säätiölle taikka valtion liikelaitokselle. Koulutusta voidaan ministeriön päätöksellä järjestää myös valtion oppilaitoksessa. Lain 9 §:n mukaan luvan myöntämisen edellytyksenä on, että koulutus on tarpeellista ja että luvan hakijalla on ammatilliset ja taloudelliset edellytykset koulutuksen asianmukaiseen järjestämiseen. Järjestämisluvassa määrätään koulutustehtävä, joka sisältää tarpeelliset määräykset koulutusasteista, koulutusaloista, tutkinnoista, opetuskielestä, kunnista, joissa koulutusta voidaan järjestää, opiskelijamääristä ja erityisestä koulutustehtävästä, koulutuksen järjestämis muodosta ja muista koulutuksen järjestämiseen liittyvistä asioista.

Koulutuksen järjestämislupa on toistaiseksi voimassa oleva päätös, jota voidaan muuttaa sekä koulutuksen järjestäjän hakemuksesta, että myös viranomaisaloitteisesti. Opetus- ja kulttuuriministeriö voi ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 9 §:n 2 momentin nojalla ilman hakemustakin muuttaa koulutusaloja, tutkintoja ja opiskelijamääriä koskevia määräyksiä sekä muita määräyksiä, jos koulutustarjonta merkittävästi poikkeaa koulutustarpeista.

Ammatillisen peruskoulutuksen tarjonnan valtakunnallinen säätely tapahtuu järjestämislupasäätelyllä ja siihen kiinteästi liittyvällä rahoitusjärjestelmällä, joiden kautta vaikutetaan koulutustarjonnan suuntaamiseen työelämän eri alojen tarpeiden mukaisesti ja toisaalta turvataan koulutuksen alueellinen saatavuus. Koulutuksen järjestäjän kokonaisopiskelijamäärä on myös rahoituksen enimmäismäärä. Koulutuksen järjestäjä päättää toimintansa organisoimisesta sekä järjestämisluvan puitteissa koulutuksen suuntaamisesta alueen koulutustarpeen mukaisesti. Koska ammatilliseen peruskoulutukseen on viime vuosina kohdistunut säästöjen vuoksi opiskelijamääräleikkauksia, suurin osa koulutuksen järjestäjistä on järjestänyt koulutusta järjestämisluvassa määrätyn enimmäismääränsä mukaisesti tai jopa sen ylittäen. Joillakin koulutuksen järjestäjillä opiskelijamäärätoteuma on alle järjestämisluvassa määrätyn enimmäismäärän.

Pääministeri Juha Sipilän hallituksen ohjelman mukaisesti ammatilliseen koulutukseen käytävissä oleva rahamäärä vähenee 190 miljoonaa euroa vuodesta 2017 lukien. Vuonna 2017 ammatillisen koulutuksen säästö on tarkoitus osaamisen ja koulutuksen ministerityöryhmän päätöksen mukaisesti toteuttaa siten, että ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjien saama rahoitus ei vuonna 2017 ole kiinnitetty ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvan enimmäisopiskelijamäärään vaan sitä noin kymmenen prosenttia alhaisempaan tasoon. Tarkoituksena on taata koulutuksen järjestäjille mahdollisimman suuri toimintavapaus toteuttaa säästö kunkin järjestäjän yksilölliseen tilanteeseen sopivalla tavalla. Säästön toteuttamiseksi tullaan muuttamaan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annettua lakia (1705/2009).

Sen turvaaminen, että koulutustarjonta vastaa tulevissa niukoissa resursseissa mahdollisimman tarkasti alueellista ja alakohtaista koulutustarvetta sekä toisaalta myös säästön tasapuolinen toteuttaminen koulutuksen järjestäjien kesken edellyttää, että ammatillisen peruskoulutuksen järjestämislupien enimmäisopiskelijamääriä koskevat määräykset vastaavat vuonna 2017 mahdollisimman tarkasti todellista koulutustarvetta. Tämän vuoksi järjestämislupien opiskelijamääriä koskeviin määräyksiin tulisi voida tehdä sellaiset vähäisetkin tarkistukset, joiden tarkoituksena on saattaa säästön perusteena oleva koulutuksen järjestämisluvan enimmäismäärä vastaamaan koulutuksen järjestäjän perusteltua opiskelijamäärätoteumaa. Voimassa oleva lainsäädäntö ei sisällä lupaan liittyvään opiskelijamääräsäätelyyn liittyvää joustoa taloudellisten voimavarojen vähentyessä. Viranomaisaloitteinen opiskelijamäärän tarkistaminen edellyttää voimassa olevan lain mukaan, että opiskelijamäärän tarkistaminen perustuu merkittävään koulutustarpeen ja -tarjonnan väliseen eroon.



Jotta ammatilliseen peruskoulutukseen käytettävissä olevan määrärahan merkittävästä vähentymisestä huolimatta pystyttäisiin turvaamaan ammatillisen peruskoulutuksen koulutuspaikkojen jakautuminen koulutustarpeen näkökulmasta tarkoituksenmukaisella tavalla ja jotta ammatillisen koulutuksen tuleva säästö samalla jakautuisi yhdenvertaisella tavalla koulutuksen järjestäjien kesken, ammatillisesta peruskoulutuksesta annettua lakia ehdotetaan muutettavaksi väliaikaisesti siten, että vuosina 2016 ja 2017 ammatillisen peruskoulutuksen järjestämisluvassa määrättyä koulutustehtävää voitaisiin siihen liittyvän opiskelijamäärää koskevan määräyksen osalta muuttaa viranomaisaloitteisesti myös muulla perusteella kuin koulutustarpeen ja tarjonnan poiketessa merkittävästi toisistaan. Lakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että lupaa voitaisiin väliaikaisen säännöksen perusteella tarkistaa opiskelijamäärää koskevien määräysten osalta niissä tilanteissa, joissa koulutuksen järjestäjä on toistuvasti tai ilman perusteltua syytä järjestänyt koulutusta järjestämisluvan enimmäismäärää vähemmän. Vuosina 2014 ja 2015 enimmäismäärän alittamisen hyväksyttävä peruste voisi olla esimerkiksi kesällä 2013 ministeriön vuosille 2014, 2015 ja 2016 päättämien asteittaisten opiskelijamäärävähennysten jaksottaminen etupainotteisesti.

Lisäksi säädettäisiin, että järjestämisluvan koulutustehtävän opiskelijamäärän muuttaminen väliaikaisen säännöksen perusteella on mahdollista vain silloin, kun koulutuksen monipuolisen alueellisen tarjonnan turvaaminen tai koulutuksen järjestäjien tasapuolinen kohtelu valtion talousarvion rajoissa sitä edellyttää. Väliaikaisen säännöksen perusteella järjestämisluvan enimmäismäärä voitaisiin kuitenkin alentaa enintään vastaamaan kunkin koulutuksen järjestäjän vuonna 2015 toteutunutta keskimääräistä opiskelijamäärää.

Vastaavan kaltainen oppisopimuskoulutuksena järjestettävää ammatillista lisäkoulutusta koskeva säännös on ollut voimassa vuosina 2013 ja 2014 tuolloin toteutettujen valtiontalouden säästötoimien yhteydessä.

## **2 Esityksen vaikutukset**

### **2.1 Taloudelliset vaikutukset**

Rekisterinpidon siirtäminen tutkintotoimikunnilta Opetushallitukseen ei lisää näyttötutkintojärjestelmän ylläpitämisen kustannuksia eikä sillä ole vaikutusta valtion talouteen. Näyttötutkintojärjestelmän ylläpitokustannukset katetaan näyttötutkintomaksuin. Myös perustettavan näyttötutkintosihteeristön kustannukset katetaan mainituilla maksuilla. Näyttötutkintomaksulla on katettu myös muut tutkintotoimikunnista aiheutuvat kulut, kuten Opetushallituksen toteuttamat koulutukset, ohjaus- ja kehittämistyön sekä hallinto-, maksuliike-, kirjanpito- ja arkistotehtävien kulut. Jatkossa näyttötutkintomaksuilla katettaisiin myös keskitetyn rekisterinpidon kustannukset, jotka tähän asti on katettu näyttötutkintomaksuilla tutkintotoimikuntakohtaisina kustannuksina. Tietoteknisesti rekisterinpito toteutettaisiin Opetushallituksen ylläpitämän jo olemassa olevan AITU-tietojärjestelmän yhteydessä. Rekisterinpidon keskittäminen aiheuttaa tietojärjestelmän kehittämiskustannuksia, jotka liittyvät tutkintosuoritustietojen käsittelyn edellyttämien toiminnallisuuksien kehittämiseen. Kustannusten suuruusluokka on noin 60 000 euroa, joka on katettu ja katetaan talousarviossa olevien näyttötutkintojärjestelmän kehittämiseen osoitettujen määrärahojen puitteissa.

Järjestämislupien enimmäismäärien muuttaminen vaikuttaa ammatillisen peruskoulutuksen koulutuksen järjestäjälle myönnettävän rahoituksen enimmäismäärään. Ammatillisen peruskoulutuksen rahoitus määräytyy opiskelijaa kohden määrätyn yksikköhinnan ja opiskelijamäärän tulona. Rahoitus määrätään lain mukaan ennakkollisena varainhoitovuodelle määrätyn yksikköhinnan ja varainhoitovuotta edeltävän vuoden opiskelijamäärän perusteella. Rahoitus

tarkistetaan toteutuneen opiskelijamäärän mukaiseksi varainhoitovuoden loppuun mennessä. Opiskelijamäärien keskiarvo lasketaan painottamalla tammikuun 20 päivän opiskelijamäärää 7/12 ja syyskuun 20 päivän opiskelijamäärää 5/12. Toteutunutta vuotuista opiskelijamäärää verrataan järjestämisluvan mukaiseen opetus- ja kulttuuriministeriön hyväksymään enimmäisopiskelijamäärään ja järjestämisluvan ylimenevältä osalta rahoitusta ei myönnetä.

Suurimmalle osalle koulutuksen järjestäjistä vuoden 2017 järjestämisluvan koulutustehtävässä määrätty enimmäisopiskelijamäärä tulisi olemaan samansuuruinen kuin voimassa olevissa järjestämisluvissa on vuoden 2016 enimmäisopiskelijamäärä. Niiden koulutuksen järjestäjien, joiden järjestämisluvan enimmäisopiskelijamäärä on viime vuosina alittunut ilman perusteltavissa olevaa syytä, lupien enimmäisopiskelijamäärää pienennettäisiin vastaamaan todellista tilannetta. Niiden koulutuksen järjestäjien osalta, joiden enimmäismäärää alennettaisiin, muutos vaikuttaisi edellä kuvattuun ammatillisen peruskoulutuksen rahoituksen järjestäjäkohtaiseen enimmäismäärään. Koska koulutuksen järjestäjän rahoitus kuitenkin määräytyy todellisen toteutuneen kokonaisopiskelijamäärään perusteella, ei luvan enimmäismäärän alentaminen vuoden 2015 toteumaa vastaavaksi käytännössä juuri vaikuttaisi järjestäjäkohtaisen rahoituksen todelliseen enimmäismäärään.

Vuonna 2015 järjestämisluvan enimmäismäärän alitti yhteensä 41 koulutuksen järjestäjää. Näistä 14 alitus oli kuitenkin erittäin vähäinen eli ne alittivat enimmäismääränsä alle yhdellä prosentilla tai opiskelijalla. Kaikkiaan 27 koulutuksen järjestäjällä alitus oli tätä merkittävämpi. Näistä kuitenkin noin puolet on tilastojen valossa tarkasteltuna sopeuttanut vuoden 2015 opiskelijamääränsä varautuakseen opetus- ja kulttuuriministeriön vuodelle 2016 järjestäjälle kohdentamaan opiskelijamäärävähennykseen. Noin 13 prosentilla kaikista ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjistä syy luvan opiskelijamäärän alittamiseen on kuitenkin ainakin osittain epäselvä. Osalla järjestäjistä voi olla koulutuksen järjestämiseen liittyviin tekijöihin liittyviä perusteltuja syitä, mutta osalla luvan enimmäismäärä on todennäköisesti todellisia koulutuksen toteuttamismahdollisuuksia korkeampi. Alitus on näistä monella ollut myös useana vuotena toistuvaa. Näiden järjestäjien osalta enimmäismäärän tarkistaminen olisi perusteltua.

Kaikkiaan vuonna 2015 järjestämisluvan opiskelijamäärä alittui yhteensä noin 1 700 opiskelijalla. Niillä järjestäjillä, joilla syy luvan opiskelijamäärän alittamiseen on ainakin osittain epäselvä, alitus on yhteensä lähes 1 200 opiskelijaa. Näiden järjestäjien alitukset vaihtelevat kuitenkin järjestäjäkohtaisesti: noin puolella alitus on alle 50 opiskelijaa ja lähes kolmanneksella yli 100 opiskelijaa. Järjestäjän peruskoulutuksen opiskelijamäärävolyymista alituksen osuus vaihtelee myös järjestäjäkohtaisesti. Noin puolella alitus on enintään 5 prosenttia järjestämisluvan opiskelijamääräkiintiöstä, lähes kolmanneksella kuitenkin yli 10 prosenttia.

Varsinainen ammatillisen koulutuksen 190 miljoonan euron säästö toteutetaan erillisellä hallituksen esityksellä, joka annetaan syksyllä 2016 vuoden 2017 talousarvioon liittyen.

## **2.2 Yhteiskunnalliset vaikutukset ja vaikutukset viranomaisten toimintaan**

Tutkintotoimikuntien näyttötutkintosuorituksiin liittyvien lakisääteisten tehtäviensä toteuttamiseksi ylläpitämien henkilörekisterien siirtäminen Opetushallituksen ylläpitämäksi helpottaisi ja varmistaisi tutkintotoimikuntien työtä. Jatkossa näyttötutkintosihteeristöissä toimivat virkamiehet huolehtisivat rekisterin tietosisällön ylläpidosta sekä osaltaan myös rekisterinpitoon liittyvistä muista tehtävistä. Opetushallitus huolehtisi rekisterin tietoteknisestä toteutuksesta sekä niistä rekisterinpitoon liittyvistä tehtävistä, jotka sille on tässä laissa säädetty. Tämä tehostaisi tietosisältöjen käyttöä ja parantaisi tietojen asianmukaista suojausta merkittävästi nykyisestä. Keskitetty rekisterinpito yhdenmukaistaisi kerättäviä tietoja ja tutkintotoimikuntien

toimintatapoja, mikä yksinkertaistaisi ja nopeuttaisi myös tutkinnon järjestäjien asiointiprosessia eri toimikuntien kanssa.

Jatkossa sekä henkilörekisterin ylläpito että arkistointi olisivat Opetushallituksen tehtäviä. Muutoksella ei olisi varsinaista vaikutusta tutkinnon suorittajien tutkinnon suorittamistapaan, mutta rekisterinpitoon yhteydessä oleva toimintatapojen muuttuminen loisi edellytykset nopeuttaa tutkintotodistusten myöntämiseen liittyvää prosessia ja vähentäisi niissä tarvittavien tietosisältöjen tarkastamiseen käytettävää työtä.

Näyttötutkinnon järjestäjien rekisterinpito säilyisi nykyisellään. Jatkossa näyttötutkinnon järjestäjät toimittaisivat kuitenkin näyttötutkintosuorituksia koskevat tiedot tutkintotoimikunnalle siten, että tiedot luovutettaisiin suoraan näyttötutkintojen suoritusrekisteriin. Tämä yksinkertaistaisi merkittävästi näyttötutkinnon järjestäjien menettelytapoja, kun asiointi eri toimikuntien kanssa noudattaisi jatkossa yhtä yhteistä reittiä. Toimikunnat saisivat pääsäännön mukaan tarvittavat tutkintosuorituksia koskevat tiedot käyttöönsä Opetushallituksen ylläpitämästä rekisteristä. Toimikunnan kokousten jälkeen tutkintotoimikunnat merkitsisivät todistuksen myöntämistä koskevat tiedot Opetushallituksen ylläpitämään rekisteriin nykyisten toimikunta-kohtaisten rekisterien sijaan. Rekisteröitävät tiedot yhdenmukaistuisivat, mutta eivät muuttuisi olennaisesti nykyisestä. Opetushallitus informoisi ja ohjeistaisi tutkintotoimikuntia ja näyttötutkinnon järjestäjiä henkilötietojen käsittelyssä tapahtuvista muutoksista ja niihin liittyvistä menettelytavoista.

Muutos toimisi myös ensivaiheena kohti kaikkien tutkintosuoritusta koskevien tietojen koostamista valmisteilla olevaan kansalliseen todennetun osaamisen rekisteriin. Muutoksella on kytkös myös valmisteilla olevaan ammatillisen koulutuksen kokonaisuudistukseen, jossa muun ohella ammatillisen koulutuksen rahoitus on tarkoitettu muuttamaan nykyistä suoriteperusteisemmäksi. Ehdotetun muutoksen myötä näyttötutkintojen ja tutkinnonosien suoritustiedot koottaisiin sellaiseen tietojärjestelmään, josta niitä koskevan tiedon luovuttaminen tulevan rahoituksen perusteeksi on teknisesti mahdollista, jos tähän ammatillisen koulutuksen reformia koskevassa tulevassa lainsäädännössä päädytään.

Kokeilua koskevan säännösmuutoksen vaikutukset liittyvät siihen, että jatkossa ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain säännökset vastaavat tosiasiallisesti kokeilua koskevan sääntelyn tarkoitusta, jossa sekä koulutus toteutetaan, että tutkinto suoritetaan samojen perusteiden mukaisesti. Säännöksen tarkistaminen mahdollistaa tutkinnon perusteiden mukauttamiseen liittyvät kokeilut myös näyttötutkintoina suoritettavissa tutkinnoissa. Esimerkiksi mahdolliset koulutusvientiä koskevat näyttötutkintojärjestelmään liittyvät kokeilut voivat edellyttää tarvitta poiketa tutkinnon perusteiden kielitaitovaatimuksista.

Järjestämislupasäännökseen tehtävällä väliaikaisella muutoksella voitaisiin varmistaa ammatillisen peruskoulutuksen parempi alueellista tarvetta vastaava jakautuminen tilanteessa, jossa koulutuksen toteuttamiseen käytettävissä olevat resurssit niukentuvat olennaisesti. Ilman enimmäisopiskelijamäärämuutoksia säästöjen järjestäjäkohtainen kohdentuminen leikkaisi rahoitusta aiottua enemmän koulutuksenjärjestäjiltä, joiden koulutustarjonnalle on todellista koulutustarpeeseen perustuvaa kysyntää, eikä niukkojen resurssien optimaalinen allokointi koulutuksen järjestäjien välillä toteutuisi koulutusjärjestelmän kokonaisuuden näkökulmasta perustellulla tavalla. Järjestämislupien enimmäisopiskelijamäärän muuttaminen ehdotetulla tavalla ei vaikuta opintonsa jo aloittaneiden opiskelijoiden asemaan.

### 3 Asian valmistelu

#### 3.1 Valmisteluvaiheet ja –aineisto

Hallituksen esitys on valmisteltu opetus- ja kulttuuriministeriössä. Opetushallitus on osallistunut tutkintotoimikuntien rekisterinpitoa koskevien ehdotusten valmisteluun. Esitys on 17 päivänä maaliskuuta 2016 käsitelty kunnallistalouden ja –hallinnon neuvottelukunnassa. Esitys on tarkastettu oikeusministeriön laintarkastusyksikössä.

#### 3.2 Lausunnot ja niiden huomioon ottaminen

Esityksestä on valmistelun yhteydessä pyydetty lausunnot seuraavilta tahoilta: Opetushallitus, Suomen Kuntaliitto ry, Ammattiosaamisen kehittämissyhistys AMKE ry, Ammatillisen aikuiskoulutuksen johtajat ry, Yksityisten ammatillisten oppilaitosten liitto YAOL ry, Suomen Kansanopistoyhdistys ry, Urheiluopistojen Yhdistys ry, Suomen Ammattikoulutuksen Johtajat SAJO ry, Suomen konservatorioliitto, tietosuojavaltuutettu, oikeusministeriö, Liiketalouden tutkintotoimikunta, Johtamisen tutkintotoimikunta, Kuljetusalan tutkintotoimikunta, Majoitus- ja ravitsemisalan työnjohdon tutkintotoimikunta, Tietojenkäsittelyn tutkintotoimikunta, sosi-aali- ja terveystieteiden tutkintotoimikunta, Suomen Ammattiin Opiskelevien Liitto - SAKKI ry, Suomen Opiskelija-Allianssi OSKU ry. Lausunnon antoi 17 lausuntopyyntöä erikseen mainittua tahoa sekä Sivistystyönantajat ry, Tehy ry, koulutuskuntayhtymä Lappia ja Rovaniemen koulutuskuntayhtymä.

Lausunnon antajat kannattivat kokeilua koskevaa säännösehdotusta ja järjestämislupien muuttamista koskevaa ehdotusta pidettiin hyväksyttävänä. Eräät lausunnonantajat eivät lausuneet edellä mainituista ehdotuksista.

Järjestämislupien muuttamista koskevan ehdotuksen osalta lausunnon antajat korostivat ennen kaikkea tulevassa päätöksenteossa huomioon otettavia seikkoja ja menettelytapoja. Useissa lausunnoissa painotettiin, että tulevissa järjestämislupia koskevissa päätöksissä on toteuttava ylläpitäjäneutraaliutta, koulutuksen järjestäjien tasapuolista kohtelua, huolehdittava koulutuksen järjestäjien asianmukaisesta kuulemisesta sekä sitä, että harkinnassa otetaan huomioon ennakoitun ja tulevan työvoimatarpeen seutukunnallinen arviointi sekä mahdollisten aiempien säästöjen ennakkollinen toteuttaminen.

Lausunnon antajat pitivät myös ehdotettuja tutkintotoimikuntien rekisterinpitoon liittyviä muutoksia yleisesti kannatettavina. Muutoksen katsottiin tukevan elokuun alusta 2016 voimaan tulevia lainsäädäntömuutosta ja säästävän toiminnallisia resursseja, kun toimikunnat voivat jatkossa keskittyä nykyistä tehokkaammin ydintehtäviinsä. Useat lausunnon antajat katsoivat myös muutosten tukevan hallitusohjelman tavoitteita byrokratian vähentämisestä ja toiminnan sujuvoittamisesta.

Tietosuojavaltuutettu piti lausunnossaan tärkeänä, että lainvalmistelussa arvioidaan tarkemmin, miten näyttötutkintojärjestelmään liittyvä rekisterinpito tulee lakiehdotuksen myötä muuttumaan. Lisäksi tietosuojavaltuutettu katsoi, että lakiehdotusta olisi tarpeellista täsmentää rekisterinpitoon kuuluvien vastuiden ja velvoitteiden osalta siten, että näyttötutkintojärjestelmään kuuluvien eri toimijoiden tehtävät ja vastuut rekisterinpidossa ovat yksiselitteiset. Lausunnossa korotettiin myös informaatio-ohjauksen tarvetta näyttötutkintojärjestelmään liittyvästä henkilötietojen käsittelystä. Oikeusministeriö nosti lausunnossaan esiin lakiehdotuksessa säädettyjen tietojen luovuttamista koskevien säännösten epäselvyyden suhteessa julkisuuslain

säännöksiin. Eräät tutkintotoimikunnat pitivät näyttötutkintoon valmistavaan koulutukseen liittyvien tietojen rekisteröintiä tarpeettomana.

Lausuntopalautteen perusteella lakiehdotusta ja sen perusteluita on täsmennetty siten, että näyttötutkintojen suoritusrekisteriin tallennettavien tietojen joukosta on poistettu valmistavaa koulutusta koskevat tiedot. Lisäksi tietojen luovuttamista koskeva säännös on poistettu tarpeettomana, sillä tietojen luovuttaminen on mahdollista riittävällä tavalla suoraan julkisuuslain säännösten perusteella. Rekisterin nimi on muutettu ja säännöksiä ja niiden perusteluita on myös täsmennetty rekisterinpitoon liittyvien tehtävien ja vastuiden osalta. Säännöksessä luetellaan ne tehtävät, joista Opetushallitus rekisterin ylläpitäjänä vastaa. Lisäksi lakiehdotukseen on lisätty säännös tutkintotoimikunnan oikeudesta saada salassapitosäännösten estämättä arviointiin liittyviä salassa pidettäviä tietoja, silloin kun se toimikunnan tehtävien suorittamiseksi on välttämätöntä. Eräissä lausunnoissa myös muun muassa arvioijien roolia koskevaa tietoa pidettiin tarpeettomana. Arvioijan roolia koskeva tieto on kuitenkin tarpeellinen laissa säädetyn arviointikokoonpanon toteamiseksi. Rekisteriä koskevien säännösten sanamuotoja on myös täsmennetty.

#### **4 Voimaantulo**

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan mahdollisimman pian. Ammatillisen peruskoulutuksen järjestämislupia koskevat tarkistukset tulee aikatauluttaa siten, että päätökset ovat koulutuksen järjestäjien käytettävissä hyvissä ajoin seuraavan vuoden tarjontatiedon ilmoittamista varten.

Tutkintotoimikuntien rekisterinpitoon liittyvät säännökset tulisivat kuitenkin voimaan samaan aikaan näyttötutkintosihteeristöä koskevien säännösten kanssa eli 1 päivänä elokuuta 2016.

Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 9 §:n 5 momentti olisi voimassa 31 päivään joulukuuta 2017.

#### **5 Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys**

Opetuksen järjestämisen perusteet pohjautuvat perustuslain 123 §:n 2 momenttiin, joka jättää lainsäätäjälle väljyyttä opetuksen luvanvaraisuuden sääntelyssä. Perustuslakivaliokunta on katsonut, ettei toimiluvan pysyvyys nauti sellaisenaan suojaa lainsäätäjän toimia kohtaan. Lainsäätäjään mahdollisesti kohdistuvat rajoitukset voivat kuitenkin johtua perusoikeuksien suojasta. Tämän vuoksi perustuslakivaliokunnan mukaan toimiluvan haltijan olisi voitava luottaa lupaehdojen pysyvyyteen niiden sellaista muuttamista vastaan, joka ei perustu toimiluvan myöntämisen jälkeen sattuneeseen erityiseen syyhyn tai tapahtuneeseen yleisempään kehitykseen (mm. PeVL 19/1998 vp, PeVL 74/2002, PeVL 9/2013). Tällaiselta luvan myöntämisen jälkeen ilmenneeltä tekijältä on valiokunnan mielestä vielä edellytettävä sitä, että se on merkitykseltään jollakin tavoin olennainen niihin oloihin nähden, joiden vallitessa toimilupa myönnettiin (PeVL 19/1998).

Perustuslain 16 §:n 2 momentin mukaan julkisen vallan on turvattava jokaiselle yhtäläinen mahdollisuus saada kykijensä ja erityisten tarpeidensa mukaisesti myös muuta kuin perusopetusta. Yhtäläinen mahdollisuus merkitsee sitä, että jokaiselle tulee turvata perustuslain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettujen mahdollisuuksien lisäksi muun muassa palvelujen riittävyyden osalta sekä asuinpaikasta riippumatta. Perustuslakivaliokunta on myös lausuntokäytännössään pitänyt tärkeänä (PeVL 9/2013), että opiskelijoiden asema turvataan järjestämislupien lakkauttamistilanteissa mahdollisuudella suorittaa opintonsa loppuun. Ehdotettu muutos järjestämislupien opiskelijamääriin ei kuitenkaan tarkoita järjestämisluvan lakkaamista, eikä järjestämislupien

enimmäisopiskelijamäärien muuttaminen vaikuta opintonsa jo aloittaneiden opiskelijoiden asemaan.

Esityksen mukaisella järjestämislupien enimmäismäärien tarkistamisella vaikutetaan koulutuksen järjestäjien rahoituksen perusteeksi hyväksyttävien opiskelijoiden enimmäismäärään. Määräaikaisella mahdollisuudella tarkistaa luvan opiskelijamääriä säännöksissä esitetyin perustein pyrittäisiin varmistamaan, että käytettävissä olevat tulevana vuosina merkittävästi niukkenevat ammatillisen koulutuksen taloudelliset resurssit pystyttäisiin kohdentamaan mahdollisimman tarkasti vastaamaan alueellista ja alakohtaista koulutustarvetta ja näin turvaamaan perustuslain 16 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla koulutuksen saatavuutta kysyntää vastaavasti.

Koulutuksen järjestämisluvan tarkistamisen järjestäjäkohtaiset vaikutukset liittyvät ennen kaikkea ammatillisen peruskoulutuksen järjestäjälle myönnettävän rahoituksen enimmäismäärään. Ehdotettuun väliaikaisesti voimassa olevaan enimmäismäärän alentamista koskevaan momenttiin sisältyy kuitenkin säännös, joka rajaa ministeriön toimivaltaa alentaa järjestämisluvan enimmäismäärää väliaikaisen säännöksen perusteella enintään vuoden 2015 toteutuneen opiskelijamäärän suuruiseksi. Koska rahoitus määräytyy enimmäismäärän alittuessa toteutuneen opiskelijamäärän perusteella, ei luvan enimmäismäärän alentaminen vuoden 2015 toteumaa vastaavaksi käytännössä juuri vaikuttaisi järjestäjäkohtaisen rahoituksen todelliseen enimmäismäärään, eikä tältä osin koulutuksen järjestäjän taloudelliseen asemaan. Ministeriön harkintavaltaa lupien muuttamisen osalta on myös rajattu lisäedellytyksellä, että muutoksia väliaikaisen säännöksen perusteella voidaan tehdä vain silloin, kun koulutuksen monipuolisen alueellisen tarjonnan turvaaminen tai koulutuksen järjestäjien tasapuolinen kohtelu valtion talousarvion rajoissa sitä edellyttää. Järjestäjien tasapuolinen kohtelu liittyy ennen kaikkea tulevien vuodelle 2017 kohdennettujen säästöjen toteuttamiseen, jolloin tarkoituksena on kiinnittää säästettävä prosenttiosuus järjestämisluvan enimmäismäärään.

Perustuslain 10 §:n mukaan jokaisen yksityiselämä on turvattu ja henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Perustuslain säännös lailla henkilötietojen suojasta erikseen säätämisestä edellyttää lainsäätäjän säätävän tästä oikeudesta, mutta jättää sääntelyn yksityiskohdat lainsäätäjän harkintaan. Lainsäätäjän harkintaa sitoo se, että henkilötietojen suojan kannalta tärkeitä sääntelykohteita ovat perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset mukaan luettuna tietojen luovutettavuus sekä tietojen säilytysaika henkilörekistereissä ja rekisteröidyn oikeusturva (esim. PeVL 14/1998 vp, PeVL 14/2002 vp). Perustuslakivaliokunta on katsonut, että lailla säätämisen vaatimus ulottuu myös mahdollisuuden luovuttaa henkilötietoja teknisen käyttöyhteyden avulla (PeVL 12/2002 vp).

Henkilötietojen käsittelystä säädetään yleislakina henkilötietolaissa. Henkilötietolaissa korostetaan tarpeellisuusvaatimusta henkilötietojen käsittelyssä eli kerättävien ja käsiteltävien henkilötietojen tulee olla käsittelyn tarkoituksen kannalta tarpeellisia. Henkilötietolain 8 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan henkilötietoja voidaan käsitellä, jos käsittelystä säädetään laissa tai jos käsittely johtuu rekisterinpitäjälle laissa säädetyistä tai sen nojalla määrätystä tehtävästä tai velvoitteesta.

Ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 §:n 4 ja 5 kohtien viittaussäännösten perusteella näyttötutkintojen järjestämiseen sovelletaan ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 42 §:n ja 43 §:n säännöksiä. Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 42 §:n 4 momentissa säädetään, että henkilötietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia, jollei toisin säädetä. Mainitussa pykälässä on myös erikseen arkaluonteisten tietojen käsittelyä koskevat säännökset. Lisäksi ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 43 §:n perusteella

laissa tarkoitettuun toimintaan sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia.

Esityksessä on pyritty ottamaan huomioon henkilötietojen sääntelyä koskevat perustuslakivaliokunnan kannanotot. Henkilötietojen käsittely perustuu ja tietojen käyttötarkoitus kytkeytyy laissa tai sen nojalla säädettyyn tehtävään ja tietosisällöt rajautuvat henkilötietolaissa tarkoitettulla tavalla laissa säädetyn tehtävän hoitamiseksi tarpeellisiin tietoihin. Henkilötietolain 8 §:n 1 momentin mukaan henkilötietojen käsittely on kyseisellä perusteella sallittua. Nimenomaisen viittaus säännöksen perusteella tietojen käsittelyyn sovelletaan henkilötietolakia, jollei toisin säädetä. Laissa määriteltäisiin tietolähteet, tietosisältö ja rekisterinpitoon liittyvien vastuiden jakautuminen.

Laissa säädettäisiin erikseen myös tietojen säilytysajoista sekä luovuttamisesta teknisen käytöyhteyden avulla. Perustuslakivaliokunta on katsonut, ettei tietojen pysyvä säilyttäminen ole henkilötietojen suojan mukaista, ellei siihen ole tietojärjestelmän luonteeseen tai tarkoitukseen liittyviä perusteita (PeVL 54/2010 vp, s. 2—3, PeVL 3/2009 vp, s. 3/I ja PeVL 51/2002 vp, s. 3/II). Tietojen pysyvä säilyttäminen on katsottu perustelluksi esimerkiksi silloin, kun tiedot ovat osin muuttumattomia tai hitaasti muuttuvia eikä niitä päivitetä pelkän ajan kulumisen vuoksi, ja niiden pysyvä säilyttäminen on tarpeellista tehtävien hoitamiseksi (PeVL 54/2010 vp). Näyttötutkinnon suorittamista koskevien tietojen pysyvä säilyttäminen Opetushallituksen ylläpitämässä rekisterissä on perusteltua kun otetaan huomioon, että ammatillisen tutkinnon suorittamista koskeva tieto on muuttumaton ja se saattaa olla edellytyksenä tietyssä ammatissa toimimiseen. Tutkinnon suorittajan oikeusturvan näkökulmasta on tärkeää, että tieto tutkinnon suorittamisesta säilyy pysyvästi esimerkiksi tilanteissa, joissa tutkinnosta sen suorittajalle annettu todistus katoaa tai tuhoutuu. Tietoa aiemmin suoritetuista tutkinnoista ja tutkinnon osista tarvitaan myös tunnustettaessa tutkinnon suorittajan osaamista uusien myöhempien tutkinto-suoritusten yhteydessä.

Perustuslain 12 §:n 2 momentin mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu. Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta.

Voimassa olevan ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain 16 §:n 5 kohdan viittaus säännöksen mukaan tutkintotoimikuntien ja Opetushallituksen toimintaan tulee sovellettavaksi myös, mitä säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetussa laissa. Viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 24 §:n 1 momentin 30 kohdan mukaan oppilashuoltoa ja oppilaan opetuksesta vapauttamista koskevat asiakirjat, oppilaan ja kokelaan koesuoritukset sekä sellaiset oppilaitoksen antamat todistukset ja muut asiakirjat, jotka sisältävät oppilaan henkilökohtaisten ominaisuuksien sanallista arviointia koskevia tietoja, ovat salassa pidettäviä. Tutkintotoimikuntien käsittelemät henkilötiedot eivät ole henkilötietolaissa säädettyjä arkaluonteisia tietoja.

Ehdotettuun rekisteriin tallennettavat tiedot olisivat pääsäännön mukaan luonteeltaan julkisia, ja niitä voitaisiin tarvittaessa luovuttaa julkisuuslain 16 §:n 3 momentin perusteella. Lainkohdan mukaan viranomaisen henkilörekisteristä saa antaa henkilötietoja sisältävän kopion tai tulosteen tai sen tiedot sähköisessä muodossa, jollei laissa ole toisin erikseen säädetty, jos luovutuksensaajalla on henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaan oikeus tallettaa ja käyttää sellaisia henkilötietoja.

Eräissä tilanteissa tutkintotoimikunnalla voi kuitenkin laissa säädettyjen tehtäviensä hoitamiseksi olla välttämätöntä saada käyttöönsä myös edellä kuvattuja erityisesti julkisuuslain 24 §:n 1 momentin 30 kohdan perusteella salassa pidettäviä arviointitietoja. Perustuslakivaliokunnan

## HE 35/2016 vp

kannanottojen mukaan salassa pidettävän tiedon luovuttaminen toiselle viranomaiselle voidaan lailla säätää sallituksi, jos tällaisen tiedon saaminen on välttämätöntä viranomaisen tehtävien toteuttamiseksi. Silloin kun tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi, voi tietojen luovuttaminen kohdistua myös jonkin tarkoituksen kannalta tarpeellisiin tietoihin (PeVL 14/2002 vp, s. 2/II). Ehdotuksen mukaan tutkintotoimikunnalla olisi oikeus saada näyttötutkinnon järjestäjältä salassa pidettäviä arviointitietoja, jos tietojen saaminen on toimikunnalle sen laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi välttämätöntä. Salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta muutoin on säädetty julkisuuslain 7 luvussa.

Edellä kerrotuilla perusteilla lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Hallitus pitää kuitenkin suotavana pyytää tarvittaessa esityksestä perustuslakivaliokunnan lausunnon.

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:



1.

**Laki**

**ammattillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*kumotaan* ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) 10 §:n 6 kohta, sellaisena kuin se on laissa 788/2014,  
*muutetaan* 7 §:n 5 momentti ja 10 §:n 5 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 7 §:n 5 momentti laissa 1111/2015 ja 10 §:n 5 kohta laissa 1013/2005, sekä  
*lisätään* 16 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 956/2015 ja 1111/2015, uusi 1a kohta sekä lakiin uusi 18 a—18 d § seuraavasti:

7 §

*Tutkintotoimikunnat*

---

Tutkintotoimikunnat toimivat Opetushallituksen yhteydessä. Opetushallitus päättää tutkintotoimikunnan jäsenten palkkiot ja huolehtii tutkintotoimikunnan maksuliikkeestä, kirjanpidosta, arkistosta sekä pitää tutkintotoimikunnan lukuun 1 momentissa tutkintotoimikunnalle säädettyjen tehtävien hoitamiseksi tarpeellisista tiedoista näyttötutkintojen suoritusrekisteriä. Opetushallitus vastaa näyttötutkintojen suoritusrekisterin tietojen käytettävyydestä ja eheydestä, tietosisältöjen muuttumattomuudesta sekä tietojen suojaamisesta, säilyttämisestä ja hävittämisestä. Opetushallitus vastaa myös teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten. Muista rekisterinpitäjälle kuuluvista tehtävistä vastaa omien tietojensa osalta kukin tutkintotoimikunta.

10 §

*Opetusta koskeva viittaussäännös*

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen sovelletaan lisäksi seuraavia ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain opetusta koskevia säännöksiä:

---

5) 22 §:n säännöksiä opetuksen julkisuudesta.

16 §

*Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain eräiden säännösten soveltaminen*

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen ja tutkintoihin sovelletaan lisäksi seuraavia ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain säännöksiä:

1 a) 23 §:n säännöksiä kokeilusta; tutkintojen osaamisaloista voidaan poiketa Opetushallituksen luvalla;

18 a §

*Tietolähteet ja tietosisältö näyttötutkintojen suoritusrekisterissä*

Tässä laissa tarkoitettu näyttötutkinnon järjestäjä luovuttaa näyttötutkintojen suoritusrekisteriin tutkintotoimikunnan 7 §:n 1 momentissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi tarpeelliset näyttötutkinnon järjestämistä ja suorittamista koskevat tiedot. Tutkintotoimikunta merkitsee rekisteriin tutkintotodistuksen antamista koskevat tiedot.

Rekisteriin tallennetaan:

- 1) tutkinnon suorittajan nimi, henkilötunnus, sukupuoli ja tutkinnon suorittamiskieli;
- 2) suoritettavaa tutkintoa, tutkinnon osaa ja osaamisalaa sekä niiden arvosanoja, hyväksymistä ja arvioinnin oikaisua koskevat tiedot;
- 3) tutkinnon tai tutkinnon osan suorittamisen ajankohta sekä arvosanan korottamista varten suoritettujen perustutkinnon tutkinnonosien suorittamisajankohta;
- 4) näyttötutkinnon järjestäjää koskevat tiedot sekä tutkintotilaisuuden järjestelyjä ja tutkintosuoritukseen kuuluvia työtehtäviä koskevat tiedot;
- 5) tutkintosuorituksen arvioijia koskevat tiedot ja tutkintovastaavia koskevat yhteystiedot.

Rekisteriin voidaan tallentaa 2 momentissa mainittujen tietojen lisäksi myös muita rekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia, tutkinnonsuorittajakohtaisia tietoja näyttötutkinnosta sekä tutkinnon suorittamistavasta ja järjestämisestä.

Edellä 2 momentin 5 kohdassa mainitusta tutkintosuorituksen arvioijasta tallennetaan seuraavat tiedot:

- 1) arvioijan nimi;
- 2) tieto siitä, edustaako arvioija arviointitehtävässään työntekijöitä, työnantajia, opetusalaa vai itsenäisiä ammatinharjoittajia;
- 3) tieto arvioijan suorittamasta näyttötutkintomestarikoulutuksesta.

18 b §

*Tietojen säilytysaika näyttötutkintojen suoritusrekisterissä*

Tutkintosuorituksia koskevat tiedot säilytetään rekisterissä pysyvästi. Tiedot tutkintotilaisuuden järjestelyistä, tutkintosuoritukseen kuuluvista työtehtävistä, tutkintosuorituksen arvioijista, tutkintovastaavista sekä muut tutkinnon suorittamistapaa tai järjestämistä koskevat tiedot säilytetään enintään kaksi vuotta.

18 c §

*Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen tutkintotoimikunnalle*

Tutkintotoimikunnalla on oikeus saada tutkinnon järjestäjältä salassapitosäännösten estämättä kaikki tutkintosuorituksen arviointiin liittyvät tiedot, jos tietojen saaminen on tutkintotoimikunnan laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi välttämätöntä.

18 d §

*Tiedonsiirto teknistä käyttöyhteyttä hyväksikäyttäen*

Tässä laissa tarkoitettuihin rekistereihin sisältyviä tietoja voidaan luovuttaa tietoon oikeutetulle teknisen käyttöyhteyden avulla. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoja luovuttavan on varmistuttava siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.

Tämä laki tulee voimaan \_\_\_\_\_ päivänä \_\_\_\_\_ kuuta 20 \_\_\_\_\_.

Lain 7 §:n 5 momentti sekä 18 a—18 d § tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä elokuuta 2016.

2.

## Laki

### ammattillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 9 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*lisätään* ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain (630/1998) 9 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 951/2011, väliaikaisesti uusi 5 momentti seuraavasti:

#### 9 §

#### *Koulutuksen järjestämislupa*

---

Sen lisäksi mitä 2 momentissa säädetään opetus- ja kulttuuriministeriö voi vuosina 2016 ja 2017 ilman hakemustakin muuttaa koulutustehtävän opiskelijamääriä koskevia määräyksiä, jos koulutuksen järjestäjä on toistuvasti tai ilman perusteltua syytä järjestänyt koulutusta järjestämisluvan mukaista määrää vähemmän ja koulutuksen monipuolisen alueellisen tarjonnan turvaaminen tai koulutuksen järjestäjien tasapuolinen kohtelu valtion talousarvion rajoissa sitä edellyttää. Tässä momentissa mainitulla perusteella järjestämisluvan enimmäismäärä voidaan alentaa enintään vastaamaan koulutuksen järjestäjän vuoden 2015 toteutunutta opiskelijamäärää.

---

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2017.

Helsingissä 31 päivänä maaliskuuta 2016

**Pääministeri**

**Juha Sipilä**

Oikeus- ja työministeri Jari Lindström

1.

## Laki

### ammattillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
*kumotaan* ammatillisesta aikuiskoulutuksesta annetun lain (631/1998) 10 §:n 6 kohta, sellaisena kuin se on laissa 788/2014,  
*muutetaan* 7 §:n 5 momentti ja 10 §:n 5 kohta, sellaisina kuin ne ovat, 7 §:n 5 momentti laissa 1111/2015 ja 10 §:n 5 kohta laissa 1013/2005, sekä  
*lisätään* 16 §:ään, sellaisena kuin se on laeissa 956/2015 ja 1111/2015, uusi 1a kohta sekä lakiin uusi 18 a— 18 d § seuraavasti:

*Voimassa oleva laki*

*Ehdotus*

7 §

7 §

*Tutkintotoimikunnat*

*Tutkintotoimikunnat*

---

Tutkintotoimikunnat toimivat Opetushallituksen yhteydessä. Opetushallitus päättää tutkintotoimikunnan jäsenten palkkiot ja huolehtii tutkintotoimikunnan maksuliikkeestä, kirjanpidosta ja arkistosta.

---

Tutkintotoimikunnat toimivat Opetushallituksen yhteydessä. Opetushallitus päättää tutkintotoimikunnan jäsenten palkkiot ja huolehtii tutkintotoimikunnan maksuliikkeestä, kirjanpidosta, arkistosta sekä pitää tutkintotoimikunnan lukuun 7 §:n 1 momentissa tutkintotoimikunnalle säädettyjen tehtävien hoitamiseksi tarpeellisista tiedoista näyttötutkintojen suoritusrekisteriä. Opetushallitus vastaa näyttötutkintojen suoritusrekisterin tietojen käytettävyydestä ja eheydestä, tietosisältöjen muuttumattomuudesta sekä tietojen suojaamisesta, säilyttämisestä ja hävittämisestä. Opetushallitus vastaa myös teknisestä käyttöyhteydestä tietojen tallentamista, käsittelyä ja luovutusta varten. Muista rekisterinpitäjälle kuuluvista tehtävistä vastaa omien tietojensa osalta kukin tutkintotoimikunta.

*Voimassa oleva laki*

*Ehdotus*

10 §

*Opetusta koskeva viittaussäännös*

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen sovelletaan lisäksi seuraavia ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain opetusta koskevia säännöksiä:

- 5) 22 §:n säännöksiä opetuksen julkisuudesta; *sekä*  
6) 23 §:n säännöksiä kokeilusta kuitenkin siten, että tutkintojen osaamisaloista voidaan poiketa Opetushallituksen luvalla.

16 §

*Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain eräiden säännösten soveltaminen*

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen ja tutkintoihin sovelletaan lisäksi seuraavia ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain säännöksiä:

10 §

*Opetusta koskeva viittaussäännös*

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen sovelletaan lisäksi seuraavia ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain opetusta koskevia säännöksiä:

- 5) 22 §:n säännöksiä opetuksen julkisuudesta.  
(*kumotaan*)

16 §

*Ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain eräiden säännösten soveltaminen*

Tässä laissa tarkoitettuun koulutukseen ja tutkintoihin sovelletaan lisäksi seuraavia ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain säännöksiä:

- 1 a) 23 §:n säännöksiä kokeilusta; tutkintojen osaamisaloista voidaan kuitenkin poiketa Opetushallituksen luvalla;

18 a §

***Tietolähteet ja tietosisältö näyttötutkintojen suoritusrekisterissä***

Tässä laissa tarkoitettu näyttötutkinnon järjestäjä luovuttaa näyttötutkintojen suoritusrekisteriin tutkintotoimikunnan 7 §:n 1 momentissa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi tarpeelliset näyttötutkinnon järjestämistä ja suorittamista koskevat tiedot. Tutkintotoimikunta merkitsee rekisteriin tutkintotodistuksen antamista koskevat tiedot.

Rekisteriin tallennetaan:

- 1) tutkinnon suorittajan nimi, henkilötunnus, sukupuoli ja tutkinnon suorittamiskieli;
- 2) suoritettavaa tutkintoa, tutkinnon osaa ja osaamisalaa sekä niiden arvosanoja, hyväksymistä ja arvioinnin oikaisua koskevat tiedot;
- 3) tutkinnon tai tutkinnon osan suorittami-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

sen ajankohta sekä arvosanan korottamista varten suoritettujen perustutkinnon tutkinnonosien suorittamisajankohta;

4) näyttötutkinnon järjestäjää koskevat tiedot sekä tutkintotilaisuuden järjestelyjä ja tutkintosuoritukseen kuuluvia työtehtäviä koskevat tiedot;

5) tutkintosuorituksen arvioijia koskevat tiedot ja tutkintovastaavia koskevat yhteystiedot.

Rekisteriin voidaan tallentaa 2 momentissa mainittujen tietojen lisäksi myös muita rekisterin käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia, tutkinnonsuorittajakohtaisia tietoja näyttötutkinnosta sekä tutkinnon suorittamista vasta ja järjestämisestä.

Edellä 2 momentin 5 kohdassa mainitusta tutkintosuorituksen arvioijasta tallennetaan seuraavat tiedot:

1) arvioijan nimi;

2) tieto siitä, edustaako arvioija arviointitehtävässään työntekijöitä, työnantajia, opetusalaan vai itsenäisiä ammatinharjoittajia;

3) tieto arvioijan suorittamasta näyttötutkimustarvikoulutuksesta.

18 b §

#### **Tietojen säilytysaika näyttötutkintojen suoritusrekisterissä**

Tutkintosuorituksia koskevat tiedot säilytetään rekisterissä pysyvästi. Tiedot tutkintotilaisuuden järjestelyistä, tutkintosuoritukseen kuuluvista työtehtävistä, tutkintosuorituksen arvioijista, tutkintovastaavista sekä muut tutkinnon suorittamistapaa tai järjestämistä koskevat tiedot säilytetään enintään kaksi vuotta.

18 c §

#### **Salassa pidettävien tietojen luovuttaminen tutkintotoimikunnalle**

Tutkintotoimikunnalla on oikeus saada tutkinnon järjestäjältä salassapitosäännösten estämättä kaikki tutkintosuorituksen arviointiin liittyvät tiedot, jos tietojen saaminen on tutkintotoimikunnan laissa säädettyjen tehtävien suorittamiseksi välttämätöntä.

*Voimassa oleva laki*

*Ehdotus*

18 d §

***Tiedonsiirto teknistä käyttöyhteyttä hyväksikäyttäen***

*Tässä laissa tarkoitettuihin rekistereihin sisältyviä tietoja voidaan luovuttaa tietoon oikeutetulle teknisen käyttöyhteyden avulla. Ennen teknisen käyttöyhteyden avaamista tietoja luovuttavan on varmistuttava siitä, että tietojen suojauksesta huolehditaan asianmukaisesti.*

—————  
*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .*

*Lain 7 §:n 5 momentti sekä 18 a—18 d § tulevat kuitenkin voimaan 1 päivänä elokuuta 2016.*



2.

## Laki

### ammattillisesta peruskoulutuksesta annetun lain 9 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti  
lisätään ammatillisesta peruskoulutuksesta annetun lain (630/1998) 9 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 951/2011, väliaikaisesti uusi 5 momentti seuraavasti:

*Voimassa oleva laki*

9 §

*Koulutuksen järjestämislupa*

*Ehdotus*

9 §

*Koulutuksen järjestämislupa*

---

*Sen lisäksi mitä 2 momentissa säädetään opetus- ja kulttuuriministeriö voi vuosina 2016 ja 2017 ilman hakemustakin muuttaa koulutustehtävän opiskelijamääriä koskevia määräyksiä, jos koulutuksen järjestäjä on toistuvasti tai ilman perusteltua syytä järjestänyt koulutusta järjestämisluvan mukaista määrää vähemmän ja koulutuksen monipuolisen alueellisen tarjonnan turvaaminen tai koulutuksen järjestäjien tasapuolinen kohtelu valtion talousarvion rajoissa sitä edellyttää. Tässä momentissa mainitulla perusteella järjestämisluvan enimmäismäärä voidaan alen-  
taa enintään vastaamaan koulutuksen järjestäjän vuoden 2015 toteutunutta opiskelijamäärää.*

---

*Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 ja on voimassa 31 päivään joulukuuta 2017.*